4.12.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 230/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevien säännösten muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:ltä lausuntoa kuluttajaluottosopimuksia koskevasta hallituksen esityksestä.

Kuluttajaliitto julkisti marraskuussa 2017 oman ehdotuksensa toimenpiteistä, joilla puuttua pikavippien ja muiden vastaavanlaisten, korkeakorkoisten ja -kuluisten luottotuotteiden aiheuttamiin ongelmiin. Kuluttajaliitto katsoo lisäsääntelylle olevan tarvetta, sillä vuonna 2013 voimaan astunut kuluttajaluottojen korkokatto ei ole toiminut toivotulla tavalla. Kuluttajaliiton toimenpide-ehdotukset koskivat 1) korkokaton laajentamista koskemaan kaikensuuruisia kuluttajaluottoja sekä sitä, että korkokaton rikkomisen pitää johtaisi siihen, että velallisen maksuvelvollisuus rajoittuu pelkkään velan pääomaan, 2) kaikkien kuluttajaluottojen ottamista lain piiriin, 3) absoluuttista kustannuskattoa vakuudettomille kuluttajaluotoille, 4) pikaluottojen mainonnan kieltämistä sekä 5) tuntuvia seuraamuksia rikkomuksista.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys toteuttaa voimaan tullessaan Kuluttajaliiton kaksi ensimmäistä tavoitetta, joten olemme tyytyväisiä esitykseen, jota eduskunta toivottavasti täydentää Kuluttajaliiton muiden vaatimusten osalta . Pikaluottoja myönnetään usein pienituloisille ihmisille korkealla korolla. Syksyllä julkisuudessa olleiden tietojen mukaan pikaluottoja myöntävien yritysten oman pääoman tuotto on poikkeuksellisen korkea, joten korkeat korot suurelta osin eivät ole perusteltavissa suurilla luottoriskeillä. Kuluttajaliitosta tällainen liiketoiminta on moraalitonta.

Korkokaton alentaminen, sen soveltamisalan laajentaminen kaiken suuruisiin luottoihin ja luotosta perittävien kulujen sääntely kohtuullistaa kuluttajien luotoista maksamaa hintaa. Lisäksi valittu sääntelymalli helpottaa sen selvittämistä, ovatko luotosta perittävät korot ja muut maksut lain mukaisia. Maksuajan pidennyksestä perittävien maksujen rajoittaminen parantaa kuluttajien asemaa. Hintasääntelyn rikkomisen seuraamuksia koskevan sääntelyn tiukentamisen parantanee osaltaan kuluttajan asemaa tehostamalla sääntelyn noudattamista.

Esitetyt toimet johtavat todennäköisesti siihen, että osa kuluttajista ei saa enää luottoa. Tämä estää joidenkin kuluttajien ylivelkaantumisen kokonaan. Osalla ylivelkaantuneista velkakierre katkeaa nykyistä

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET RY
Y-TUNNUS: 0896108-4

PACIUKSENKATU 19
00270 HELSINKI
FINLAND

+ 358 9 454 2210
INFO@KULUTTAJALIITTO.FI
WWW.KULUTTAJALIITTO.FI

nopeammin, kun he eivät saa enää uutta velkaa vanhojen velkojen maksamiseen – tällöin velkaongelmat jäänevät pienemmiksi ja helpommin ratkaistaviksi.

Hallituksen esitystä valmisteltaessa oikeudenkäymiskaareen ehdotettiin muutosta, jonka mukaan tuomioistuimen tulisi ottaa nykyistä laajemmin viran puolesta huomioon erityisesti sopimusehdon kohtuuttomuus. Jatkovalmisteluvaiheessa tästä kuitenkin luovuttiin. Käsillä olevassa hallituksen esityksessä asiasta todetaan: ”Muutoksen etuna olisi ollut, että sen myötä tuomioistuimen olisi tullut sopimusehtojen selkeydestä riippumatta (ks. KKO 2015:60) puuttua viran puolesta myös jo olemassa olevien ja siten uuden hintasääntelyn ulkopuolelle jäävien luottojen kohtuuttomiin hintaehtoihin. Muutoksella olisi ollut myönteisiä vaikutuksia myös järjestelmän selkeyden ja kuluttajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lisäksi muutos olisi merkinnyt sitä, että tuomioistuin olisi voinut säännönmukaisesti puuttua myös sellaisiin kohtuuttomiin kuluvaatimuksiin, joihin uusi luottokustannuskatto ei sovellu esimerkiksi sen vuoksi, etteivät kulut täytä luottokustannusten määritelmää.” Kuluttajaliitto yhtyy esitettyyn näkemykseen ja katsoo, että hallituksen esityksessä mainitut tuomioistuimille ainakin alkuvaiheessa koituvat kustannukset kannattaa maksaa. Velkaongelmiin joutuvat ihmiset ovat kaikkein heikoimmassa asemassa eikä heillä ole kykyjä tai voimavaroja valvoa itse etujaan tuomioistuimessa. Lisäksi pelko suurista oikeudenkäyntikuluista voi estää asian riitauttamisen.

Kuluttajaliitossa ollaan tietoisia siitä, että ihmisillä on rahalle todellista tarvetta. Tätä tarvetta ei kuitenkaan ole syytä täyttää korkeakorkoisilla luotoilla, vaan tarvitaan vaihtoehtoisia keinoja, kuten sosiaalista luototusta sekä alimpien etuuksien tason merkittävää nostamista. Lisäksi on huolehdittava, että ihmiset saavat rahaa tarvitessaan kohtuullisessa ajassa. Muuten on riskinä se, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten rahoittaminen siirtyy rikollisten harjoittamaksi.

Kuluttajaliitto pitää tarpeellisena, että vakuudettomille kuluttajaluotoille asetetaan luoton kokonaiskuluja koskeva absoluuttinen kustannuskatto. Kustannuskaton myötä luoton luotonaikaiset kokonaiskustannukset (korko, tilinhoitomaksut, nostopalkkiot yms.) saisivat olla korkeintaan kustannuskaton prosentuaalinen määrä luoton summasta. Kyseinen sääntely on tällä hetkellä käytössä Britanniassa, missä katto on 100 prosenttia. Osa kuluttajaluotoista myönnetään pitkäksi aikaa, mikä tarkoittaa sitä, että velallinen saattaa joutua maksamaan luoton vuotuisille kustannuksille asetetusta katosta huolimatta kuluina ja korkoina pahimmillaan summan, joka on moninkertainen velan pääomaan nähden.

Kuluttajaliitto – Konsumentforbundet ry

Juha Beurling
Pääsihteeri

Timo Niemi
lakimies